

LO GERONÉS

SETMANARI DE AVISOS Y NOTICIES

PORTA-VEU DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1	pesseta	trimestre
Fora	1'25	id.	id.
Estranger	1'50	id.	id.
Un número 10 cèntims			

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

CORT-REAL 7-1.er

ANUNCIOS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari

Any 4.^{rt}

Diumenge 5 de Septiembre de 1897

Núm. 177

SECCIÓ GENERAL

COLONIALS

I.

No es d'avuy solzament sinó de molt temps ha lo problema de la colonisació y no obstant pot afirmar-se que encara no s'ha plantejat; calculem, donchs, lo emps que tardarà á resóidre's.

No s'crega, com podria semblar que ho done á entendre 'l títol d'aquest article, que vinguém avuy á donar una solució definitiva, ó á portar una opinió més á les moltes que s'han presentat; no, lo nostre objecte es molt més modest que tot axó.

Se tracta aquí únicament de pendre nota d'algunes observacions fetes pel diari francès *Le Temps* sobre la Instrucció pública á les colonies y acceptadas pel seu *tocayo* de Madrid, *El Tiempo* d'En Silvela.

Segons sembla, les principals autoritats de les colonies francesas demanen ab instancia que s'estableixi en ellas la ensenyansa obligatoria del francès; pró 'ls periódichs de gran circulació y reconegut patriotisme hi oposen. ¿Perqué? Lo natural y llógich seria que aquesta oposició tingués per basa un principi de justícia, que las rahons en que s'apoyésen tingués per fonament lo dret natural; ab una paraula, que no's volgués admetre aquest sistema d'ensenyansa perque ningú per poderós que sia té dret á imposar á un altre una llengua diferenta de la qu'aquest parla. Si aquest es lo motiu de protesta dels periódichs de gran circulació etc. etc. de França, de tot cor los aplaudiríem posantnos decididament al seu costat.

Pro, nó; no es aquesta la mira que tenen; ells veuen les coses des d'un punt de vista molt diferent: no volen l'afrancesament de les colonies perque creuen, segons diu *El Tiempo* de Madrid, «que es contraproduhent y antipolítich difundir á les colonies les modernes teories de llibertat, igualtat y fraternitat, tema del Govern republicá de nostres vehins», y axó vindria á esser «com un pas donat cap á la emancipació».

Y com qu'aquest últim periódich considera irrefutable's los arguments esposats pel seu *tocayo* francès *Le Temps*, aném á recullir lo més substanciós de 'l seu article sobre aquest tema pera tráure després les conseqüencies, que d'ell se 'n desprenen.

«Som una nació democrática—diu *Le Temps*—y aquesta nació democrática governa ab soberanía absoluta un gran imperi colonial; lo nostre dret públich se basa ab la igualtat dels homens y ab la soberanía del poble y posehim 40 milions de colonisats que no admetem al exercici d'aquest dret...»

«¿Es concebible que la mateixa cultura pugui inspirar á la vegada 'l sentiment de la llibertat als nostres conciutadans y 'l sentiment de la sumissió als nostres colonisats?...

«¿Quins projectes tenim pera 'l pervindre sobre 'ls nostres colonisats?..... ¿Tenim lo reflexiu projecte d'orientar la organisació del nostre imperi colonial cap á la formació d'una França més gran, composta de 40 milions de ciutadans de tots colors iguals en drets y fent balansa ab los 40 milions de blanchs de la Metròpoli? O be, ¿los nostres dominats van á seguir tinguent sempre aquesta condició?

«Donchs, fins que no hagem prés un partit sobre aquest punt, no podem fer res que no sia incoherent en materia d'instrucció á les nostres colonies.....»

«La convicció dominant en lo moment actual es que les diferencies de rasses son fetes que la voluntat humana no pot modificar. ¿Ahont anem, donchs, ab aquesta ensenyansa del francès, á la quina s'está en camí de sometre á tots los nostres indígenes?

Correntment se sent á dir en les colonies que 'ls indígenes educats á la francesa son los més viciosos y

'ls més desmoralisats. Y axó es perfectament exacte.

«Suposém les poblacions de les nostres colonies havent aprés, per fi, el francès, y per medi de la nostra llengua penetrades de las idees franceses. ¿Quines son aquestes idees? ¿No son que l'home deu esser lliure; que 'ls indivíduus son iguals entre ells; que no hi ha Govern llegítim fora de la voluntat de la majoria; que les nacionalitats tenen un dret imprescriptible á la seva existencia?

«Quan hagem familiarisat, á les rasses que tenim per inferiors, ab los drets humans ¿que 'ls hi respondrem quan demanen la seva aplicació, per que fora necessari esser cego pera no prevèure que la demanarán?

«Si se cedeix, los hi abandonarém les colonies. Si no... ¿creu algú que será fácil continuar governantlos? Avuy son dominats, súbdits; quan tingan noció del dret públich seran oprimitos.

«La llengua francesa, ensenyáutelsla, en lloch de fer que 'ns estimen... los provehirá de rahons pera odiarnos.

«Actualment aquexes rasses indígenes son incapasses de concebir lo poder ab altre forma que no sia la absoluta. No demanen al seu senyor més que bondat y justícia; lo que 'ns permet tenir immensos territoris ab alguns punyats d'homos européus.

«Será insensat assajar d'inspiráloshi més altes concepcions... Lo nostre idioma no es un instrument apropiat pera esser posat en mans de pobles als quals se vulga governar sense 'l seu consentiment.»

Heus aquí, com per camins diametralment oposats arribem á una mateixa concussió: no's pot imposar á les colonies (ni á ningú) la llengua de la Metròpoli.

Pera *Le Temps*, y demés periódichs de gran circulació y patriotisme, s'ha de combatre aquesta tendencia absorvent y centralisadora en virtut de certs principis tant utilitaris que no 'ls hauria rebutjat Bentham y deduhits ab una llógica digne de Maquiavelo: nosaltres, pel contrari, fem guerra á la mateixa tendencia basantnos ab lo dret natural y la justícia.

¿Com es possible, donchs, que de premises tant antitétiques pugan deduhirse conseqüencies tant iguals? La resposta es molt senzilla: la violació del dret natural ha de portar sempre com á corolari inevitable 'l desorde á dintre la societat, la protesta del súbdit contra 'l despota. L'orde y la tranquililitat de les societats solzament poden conseguirse allí hont imperin la justícia y la equitat, y aquestes son impossibles, no poden viure dintre de lleys que no s'inspiren en los eternals é immutables principis del dret natural.

Busquéu la conseqüencia de la aplicació de lleys contraries á aquest dret y trovaréu lo desorde seguit de la protesta; investiguéu quins seran los resultats de la violació del dret natural y 'us donará 'l mateix resultat, y com la aplicació de lleys contraries al dret natural y la violació d'aquest dret es una mateixa cosa expressada ab diferents paraules, héus aquí perque les conseqüencies d'una y altre causa hagen d'esser exactament les mateixes.

Com *El Tiempo* de Madrid, quin inspirador, lo senyor Silvela, vol passar per regionalista, sembla que fá seves las paraules del diari parisench y aquestes donen péu per' una serie de reflexions molt edificants; ab un altre article ferém los comentaris que convingan pera posar en clar la vitalitat d'aquestos arguments irrefutables, segons *El Tiempo*, y la antítesis que hi ha entre ells y 'l regionalisme que professem nosaltres, regionalisme que deu esser d'una mena molt diferent del que predica aquell *Gran home*, qu'aspira modestament á la regeneració de la *Patria de Cervantes* ab engrunes de descentralisació.

JOAN DE PORCIOLES.

Ager, Agost de 1897.

CARTA DESCLOSA

A D. F. V. S.

Benvolgut amich; referintme encara á las observacions atinadas de ta segona carta, vull parlarte, sola-

ment per alt, que d'altra manera ni temps tindria per apuntar lo que sento, de la mania de la gent que posseheix alguns diners, ó dels que 's troban en certs llocs desde 'ls quals se té alguna influencia, y 'ls hi ha entrat la déria de construhir, reformar ó restaurar á son gust, fent malbé 'l caràcter catalá de tot lo que tocan.

Es una de tantas calamitats com cauhen sobre nostra terra, una malaltia encomanadissa que 's contrau en virtut dels drets indiscutibles que té tothom de creure's un sabi, y á la vista d'uns models que 'ns arriban á carretadas de França y d'Alemanya, presentats ab una pulcritud que engresca y enamora.

A n'aquet mal que transtorna ó esborra la fesomia que deuría possehir lo que 's construeix ó se reforma, afegeixi que 'ls arquitectes bons no tenen gayre feyna, que tot s'ho emportan las mitjanias ó nulitats sense conciencia y tindrás lo tema del quadro descomhortador de las construccions d'ara, y sense parlar de las profanacions artísticas, que axó sería interminable.

Aquells models tan admirables pera construhir, desde la casa més modesta al palau del rich milionari, desde la capelleta més insignificant á la sumptuosa catedral, que 's troban á Gerona, á Vilabertran, á Castelló d'Ampurias, Besalú, Santa Pau, Camprodon etc. etc., avuy pera res serveixen.

En tot veritable arquitecte hi ha dos homens; un artista y un constructor: aquets dos homens son reunits en un sol y deuen serho; l'un practicant lo que l'altre concebeix, y concertantse abdos pera posar lo que es útil en armonía ab lo que es bell. Axó ho diu *Charles Blanch* en son famos llibre titolat *Gramatica de las arts del dibuix*, que 's dona en totas las escolas d'arquitectura, y que ja deu trobarse en totas las escolas de dibuix del mon. Diu, veritable arquitecte; perque n'hi ha de verdaders y de falsos, com la moneda espanyola, y molt poca gent sab distingir los falsos dels verdaders, y tantas facultats tenen los uns com los altres, sino que 'ls falsos son menos modestos, enrahan forsa, guanyan molts diners y se n'enduen las millors propinas.

La publicitat que donan los extrangers á sos productes d'art, la protecció que obtenen de llurs governs, la decadencia en que 's troba Espanya tocant aquest punt, fa que nostra inferioritat hage de sufrir lo pés y la influencia de tot lo de fora. Aixís es que salvant raras excepcions, que poden reduhirse á las obras produhidas pels arquitectes artistas, per tot Catalunya las construccions novas, las restauracions tan civils com relligiosas, tingan un caràcter sense nom; unas, d'immensos caixons ab forats, altres de botigas de quincalla, y las més, de joguinas de criatura ó d'aberracions verdaderas. Allá hont no regna la falta més absoluta de sentit comú, hi veurás l'extrangerisme, la nota francesa ó alemanya, pero caricaturesca, cómica ó mal aplicada, sempre en contradicció ab lo sever y grandios de la arquitectura catalana, que casi ningú 's cuyda d'estudiar sino 'ls regionalistas.

Un día'm trobava per qui en avall y un amich m'acompanyá á veure una casa relligiosa de gran anomenada. Com si al entrar sentís la fetor del formatge de Gruyére; tots los mobles eran francesos, trona, confessionaris, imatges, campanas, rajols, llibres, calzers, ferros, llantias, etc. etc., y unas personas molt atentas, d'una educació esmeradíssima, pero que no s'avé ab la serietat catalana, tot prodigant baretadas, carregavan als visitants de prospectes de casas comercials de París, de Lyon y altres punts de la gabatxeria.

Llavors se'm acudí una idea, que sentiría fos interpretada en lo sentit d'irreverencia: ¿Qui sab si aquesta gent se pensa que 'ls Sants francesos tenen més influencia al Cel que 'ls espanyols, ó be que 'ls fundadors d'institucions relligiosas d'aquella nació gosan en aquet fi de segle de la confiança de la Corona celestial? Es dir, pensava entre mi meteix, si la terra clássica de las institucions relligiosas, visitada per la meteixa Mare de Deu en persona, no té medis

propis, y molts més adequats al nostre caràcter, pera salvar la societat moderna, no sé qui 'n en deu tenir. Es una manera d'extendre la influència d'una nació sobre d'una altre; un medi noble, ben d'interent y desconegut dels que usen nostres hidalgos.

Açí, á la montanya, ja n'estém de mals; pero referent á n'aquet punt preferim lo de casa. Jo he vist, entre mil cosas raras, un tipo reformista, sense sentit comú, enamorat de tot lo que vé del extranger, que ha colocat en una iglesia tan gòtica com lo meu barrret, uns confessoris ogivals com mitja catedral, pero aquells embarrassos s'han fet açí, y no sols no tenen acceptació sino que la gent se'n burla.

Tenim sort d'un senyor Rector que conserva la iglesia tal com estava y molt millor que viut anys enrera, sense que d'ella hage desaparegut un ferro, ni un llibre, ni un clau, ni un detall dels innombrables que adornan dit temple. Es veritat que l'edifici no es d'estil gayre cristiá, ni de construcció gayre sòlida; pertany á la época *Filipesca* ó borbónica, de trista recordansa per l'art y per la patria, pero en éll s'hi troban retxas admirables, esculturas de molt mérit, altars y quadros que honran las arts y als artistes d'Olot d'altre temps. Encara hi ha altra circumstancia difícil de trobar en aquets moments de confusió y de fressa; en tota la iglesia no hi veurás un detall que desentoni, ni sia fora de son lloch, y axó també's deu al nostre senyor Rector, que 'ns ha proporcionat un raçes relativament á cubert de las tormentas que aclaparan l'art del poble. Si del vot que m'ha donat lo govern, que no li'n sento cap grat, ne podia disposar pera ferlo bisbe, aquet sacerdot temps ha que ho seria.

Lo restant de la comarca no s'ha afrencejat gayre; encara no he vist cap rótul sobre las portas de las tabernas hont s'hi llegeixi *Cabaret*, com en pobles de la vora de Figueras, ni ballar una especie de *Can-Can* escandalós, sino una que altra vegada, per la festa que celebran los traginers. Lo que fa més mal, es lo que vé de Madrid, las cansons, las sarsuelas, la propaganda de las corridas y altra classe de peste, aduch molt més corruptora, pero que no se'n pot parlar, tanta es la llibertat de que gosem.

Mentre axó s'arrela, han desaparegut y van desapareixent los museus del poble que's trobaven en las iglesias: las imatges de mérit arqueològich, las taulas al encàustich y mil objectes pertaneixents al cult, substituhintse per estampas, pinturas, cromos y estatuas que's fabrican á tan per centímetre, casi tot francés y alemany. Lo bo, lo bell, lo que parlava al esperit se'n ho han endut los agents de Madame Morgan y mils d'altres.

Y perque'l regionalisme fa esforços inohits pera salvar aquestas rellíquias venerables, aquets trossos d'ánima de la patria, y perque no vagin á parar á l'extranger predica en mil excursions, revistas y periódichs, y no para may de condemnar tals profanacions aue'ns deshonoran, per son patriotisme; los *hidalgos* bltaners, los il-lustres despòtichs, l'acusen de separatista.

¡Ja'n podrián estar de contents si tots los mal patricis fossen com nosaltres! Pregunta als que no senten per cap cosa noble y no viuen sino per l'or, que son á cents y á mils, dígalshi que's estiman més, ser espanyols ó francesos, y no'n trobarás un que no sia capes de vendres la patria per cinch pessetes.

Y las notabilitats y eminencias de peu de marge, que ni ab la mateixa mort d'En Cánovas tingueren pit pera fer sorprendre l'*espectáculo nacional* á Sant Sebastiá y á Madrid, continuaran acusantnos de *malos españoles*. L'autor de *Don Juan Tenorio*, temps enrera, quan lo volgueren de totas passadas en la academia dels sabis, ja'ls hi etgegá aquesta indirecta:

Responder con el chiste al argumento;
hacer de arduas cuestiones bagatelas;
darnos todos por grandes, y tomarnos
por notabilidades, y eminencias;
juzgarlo todo sin pararse en nada:
fiarlo todo á Dios y como venga;
dejar pasar la vida haciendo tiempo;
tomar el sol punteando la vihuela
y la gloria falsear, poniendo la honra
de la nación, de un diestro en la muleta,
bien podran ser costumbres nacionales,
pero costumbres son que nos amengüan.

Ton ver amich.

JOSEPH BERGA.

Un gran exemple

En lo *Journal de Genève*, en un de sos últims números, Lluis Duchosal, dona compte de la publicació d'una revista titulada *La Nation tcheque*, que surt á llum á Praga, y á la qual colaboran los principals artistas y escriptors de la Bohemia. En la impossibilitat de reproduhir íntegrament los hermosos conceptes del ar-

ticulista del acreditat diari ginebrí relatiu á la qüestió tcheque, sols transcriurém lo que té per nosaltres més interés, per quant sembla escrit pera Catalunya, ó al menos, ab poch esforços, pot ser aplicable á nostra terra baix molts punts de vista. Comensa dihent que'l públich ha comprés d'un modo imperfecte'l sentit de las disposicions relativas á las llengüas de la Bohemia, y per axó s'estranya molt de las tempestats que aquest fet ha aixecat en aquell país. Y es que en aquest assumpto, d'aspecte anodí, hi ha altra cosa més que una simple maniobra electoral ó una hábil estratagema de la majoria. Lo conjunt de la cosa es aquí un aconteixement important, que assenyala un gran dato pera la historia, y que proba una vegada més—y es útil que de quan en quan sia feta semblant proba,—«que un poble tenint consciencia de son valer arriba sempre per son propi esforços, y sian qualsevulga los obstacles que hagi de vencer, á considerarse á sí mateix y á afirmar sa personalitat propia. Ell porta en sí la forsa moral que li assegurarà'l triomf final; es ell qui no vol morir, com hauria escrit Barbey d'Aurévilly.» La Bohemia nos ofereix aquest espectacle d'una nació que, en mitg de las més grans contrarietats, no ha abandonat la esperansa, y que lentament, per un esforços constant, se reconquista á sí mateixa y's desperta á la vida propia.

«Los tcheques son d'ánima ardenta y reflexiva, diu Duchosal, al contrari de llurs turbulents y orgullosos vehins, los magyars, quins son de rassa asiática, y ls quals, en lo curs de la historia, no han fet més que alabarse sempre. (Véus aquí una semblansa entre'ls dos pobles menos afins de la península ibérica, que no cal citar pera ferne memoria).

«En la Etat Mitjana y en la primera meytat de la Epoca Moderna, lo reyalme de la Bohemia era un dels més poderosos d'Europa. Praga, la capital, era anomenada immediatament després de Roma y París. Desgraciadament, lo trono fou ocupat per soberans indignes de tal lloch que sols pensavan en enriqueirse y en rodejarse d'aparatos luxu, divent lo reyalme sostenir casi sempre guerra ab sos vehins y ab los turchs. Es d'aquesta manera que afavoriren l'establiment dels alemanys en lo país, quins procuraren imposarse. Després, havent passat la corona de Sant Vaclav á la casa d'Habsbourg, la invasió dels alemanys acabá per ésser més activa y no tardá gayre á pendre un caràcter de dominació. La Cort, essent alemanya, l'rey ignorava generalment la llengua de sos súbdits. La antiga aristocracia tcheque ó quedá á recó ó's fongué ab la nova aristocracia essencialment germánica, qui s'ampará dels empleos superiors y dels privilegis, y fou aixís com los tcheques foren despossehits de llur patria, en la qual los extrangers exercian los drets no quedant per aquells sino las càrregas.»

Després de recordar l'autor del estudi que extractém los fets de Carles IV d'Habsbourg á favor de la nacionalitat bohemia, qui proclamá la indivisibilitat del païssos que forman sa corona, axó es: la Bohemia, la Moravia, las duas Lusace, lo Brandebourg y'ls principats de la Silesia, fixá sa cort á Praga, la ciutat d'or, com se'n diu desde allavors, d'ahont ne feu un centre d'art, de ciencia y d'instrucció. Desgraciadament, la repressió reprengué aviat lloch y fou terrible. Se rebutjá la personalitat tcheque, que no trobá altre refugi que entre la gent del camp, en las humils cabanas, y res fou desaprovechit pera anorrearla per complet. Lo més valió de la nació ó's desterrá, ó's germanisá. En quant al poble, se'l reduhí á condicions tan miserables, que en lo segle XVIII, la població tcheque, que era, en la centuria precedent, de tres milions d'ánimas, baixá á vuytcentas mil. La llengua fou prohibida en totas las escolas, y ab prou feynas se gosava parlar tcheque entre la gent, d'ama-gat. Los més nobles patriotas, per altra part, estavan descoratjats, Joseph Dobrovsky, lo fundador de la filologia eslava, havia á tal punt perdut la fé en la vitalitat de la llengua tcheque, que escrigué sas obras en alemany y en llatí.»

Després d'aquest quadro tant poch falaguer ne segueix altre en lo qual se dona á coneixer lo que pot l'esfors mancomunat d'un poble quan vol deixondirse y ser lliure, no avergonyintse de sí mateix.

«La idea de nacionalitat passá per la Bohemia y germiná en son terror históric. La consciencia nacional se despertá, al principi sorda y latent. Tingué ben tost sos directores, y'l poble tcheque, enardit per sos poetas, comensá á lluytar per sa independencia perduda y á exigirne la restitució en virtut del dret natural y del dret históric. Aquest desvetllament nacional sols té un segle de data. Y es éll tant poderós y tant irresistible que'l govern austriach, qui, en 1894 declará en lo Reichsrath: «Lo govern no té noticia de la qüestió tcheque», se veu obligat avuy á regonéixerla y busca'l medi d'aténdrerla, després d'haver probat sempre d'ofegarla. La disposició relativa á la igualtat

de llengüas alemana y tcheque es sa primera

ssió. En lo curs d'aquest segle, la nació tcheque nat un magnífich exemple de vitalitat, com res guanyar la admiració dels altres pobles de la Bohemia avuy brilla en tots los dominis de la ligencia. Un hermós exemple d'axó ha sigut la posició de Praga de 1895, la qual fou la de esclatant de son geni original.»

Per'assegurar la obra de la nacionalitat tcheques han fundat institucions ab caràcter absolutament regionals, qual increhible prospera realment maravellosa. Pera contrarestar la del moviment tcheque, l'element oficial alemany 1880 creá la «Societat de las Escolas Alemanas» tenia per objecte establir escolas anti-nacionals tots los llochs de la Bohemia pera que hi coneixessin los noys. Los tcheques fundaren tota la «Lliga de las escolas tcheques», que sosteneu do-propis, es dir, ab lo que's recull per me *Matices*, ó sia, un *impost voluntari*, que tothom lo major entusiasme, y qual organisació, se ma, ha donat resultats impensats.

En 1895 havia ja produhit 4.970,600 francs aqueixos fondos manté 106 escolas, d'ellas 56 escolas primarias y 48 maternals. La *Matices* bat per part dels elements oficials las més grans cultats, divent lluytar en termes verdaters increíbles. «Las exigencias dels tcheques son tament naturals. Volen, dintre l'Imperi, la an del poble, com los Magyars, y senzillament la tat de desenrotllarse segons sas afinitats. Axó rebeldes, diu ab molta rahó'l *Journal de Geneve* que es una nació que vol viure.»

«Aquesta resurrecció de la gent tcheque com d'admirable, donchs que's fa á despit de y es efecte del entusiasme d'un poble pobre qual n'es ell sol l'autor. A mida que aqueta avansa, multiplica sos esforços. Ell sol ha en Teatre nacional, un Museu tcheque, y las resis que se li oposan alimentan son coratge y multa energia.»

«La revivalla del poble tcheque, diu lo *Journal* produhit tambe'l despartament de la nacionalitat vaque d'Hungria, que avuy está en plena efervencia, relacionantse estretament ab lo moviment que. Los Magyars sembla que son tan dolents d'ors com los alemanys. Un de sos proverbis *Slovach no es pas un home*. Los *Slovachs* parlan de lecte del tcheque. Lo gran poeta tcheque Joan era un *Slovach*.»

Ja poden anarse enterant aquestas collas d'*remensas*—de la política madrilenya. Encara cent anys que á la Bohemia y als demés pobles del Imperi austriach no se'ls considerava ab dita vida; l'govern, ni tant sols los coneixia; avuy, per tot, com son, fan trontollar la unitat del Imperio destorban la tranquil·litat del Estat...

¿Quán comensarán á veure clar los políticellsans?

(De *La Renaixensa*)

P. C. T.

Noticies Oficials

AJUNTAMENT.—*Sessió del die 1.er de Septem* convocatoria)—Reunits 10 regidors baix la presidéncia del primer tinent d'Alcalde senyor Ciurana, prengueren acorts següents:

Aprobar la acta de la sessió anterior y comptes de port total 521'15 pessetes. Fou també aprovat per lo compte del senyor Menció de 165 pessetes.

Pera cubrir la vacant del individu de la Junta municipal don Narcís Bosh y Puig, fou elegit per sortida Pere Ramió y Saura.

Passar á la Comissió de Foment una instancia de vehins del carrer de Sant Francisco, demanant siga cada la fábrica de simá dels senyors Perez, Sauri, guer, sens perjudici de pendre l'alcaldia las millores cregui convenientes.

Deixar per vuyt dias sobre la taula las basas presentament del Teatre en la vineta temporada de fines.

Ordenar al Arquitecte municipal que en la vineta sessió dongui compte de la visita d'inspecció, feta en aquella, á la Casa-cuartel de la Guardia Civil.

Requirir als périls nombrats procedixin á la revisió del material del alumbrat eléctric dintre vuyt dies del contrari se nombrarán nous périls.

En lo Certámen literari últimament celebrat á Sant Joan gueren varis premis nostres amichs y compatricis. En la categoria de Riera y Bertran y En Ferrán Agulló y Vidal. Tambe hi ha tingit ab un accésit nostre amich En Ramon Masifern. Sa obra la enhorabona.

—Fa un quants dies se troba á Gerona un magistrat Audiencia Territorial ab la missió de girar una visita á una terminada escrivania de nostre Jutjat de primera instancia. Com en la referida escrivania se tramitava un pleit d'

dos alts personatges de la província, l' un de la situació y l' altre silvestre, en lo quin ha recaigut fa pocs dies sentència contrària segons sembla al personatge de la situació; lo públich s' ha donat a lligar caps y a relacionar la visita ab la sentència. Nosaltres no hi entrem ni hi sortim; limitantnos a cridar la atenció sobre aquestos rumors, que justifiquen lo trist concepte que la opinió té format de la administració espanyola, quan ni la administració de justícia s' escapa de les seves suposicions. Veyam ¿que sortirà?

—Dies passats diguérem que segurament seria nomenat per la dignitat de mestre-escola, vacant en nostre Santa Iglesia Catedral, lo canonge Rvnt. don Marcell Herranz. Are se diu ho será l' actual párroco de Calella Rvnt. D. Joseph Costal, tio del Arquitecte municipal d' aquesta ciutat don Martí Sureda.

—S' ha resolt que 'ls jutges municipals expedixin de franch y en paper d' ofici, las certificacions de defunció d' individus de la classe de tropa que siguin demanadas pels quefes dels cossos militars.

—S' han acabat ja las obras de la carretera d' Amer a Olot, haventse establert un servey de carruatges. Aquesta carretera es l' últim tros de la de Santa Coloma a Olot.

—Han sigut premiats en lo Certámen de Olot don Joseph Franquet y Serra y nostres estimats consocs don Pere Roca y Jordá y don Narcís de Fontanilles. Nostre enhorabona.

—Han arribat de Cuba per malalts los soldats Quirse Arbónes, Joseph Planas, Rafel Maymir, Narcís Boada, Domingo Baxeras, Joaquim Daunis, Miquel Aliu y Pere Falgás, de Gerona; Narcís Carreras, de Lloret de Mar; Benet Sorribas, de Banyolas; Sebastiá Hortensa de Sant Pere Pescador, y Joan Boix, de Santa Coloma de Farnés.

—Dilluns passat morí en aquesta Ciutat lo pare del conegut perruquer don Tomás Cot, a qui acompanyém en lo sentiment.

—Ha mort a Barcelona don Feliu Maria Falguera, catedràtic dels més vells de la carrera de notariat, ex-degá del Col·legi de notaris y últimament catedràtic jubilat de la facultat de dret de aquella Universitat. Era un entusiasta per la conservació del dret catalá, que conexia molt a fons.

—La premsa local denuncia que 'n l' Hospital provincial s' ha declarat una epidemia de tifus, anyadint que no son sols en l' Hospital els casos que s' han presentat. Un dels diaris diu que lo millor es que cada hu prengui las precaucions que creguin convenients, sense esperar que las juntas de sanitat prenguin cap classe de mida. Nosaltres, qu'hem vist ja la manera de procedir de las tals juntas, creyem que aquest consell es lo mellor, donchs aquí los clams de la premsa y del vehinat son escoltats com qui sent ploure.

—De pas pera La Escala, hem tingut lo gust de saludar en aquesta ciutat a nostres amichs y entusiastas catalanistas don Joan J. Permanyer, catedràtic de la Facultat de dret de la Universitat, y don Antoni Aulestia, historiador distingit. També estigué curts moments a Gerona don Joaquim Cabot y Rovira, de pas pera Olot.

—Ha ingressat en lo sanatori de la Creu Roja, lo soldat Arturo Roura, de Palamós.

—Com sia que la fosa de una campana té caràcter monumental, davem consignar que en lo ja acreditat taller de fundició del senyor Puig (Pallés) s' han fos pera dos distints pobles de nostre bisbat dos campanas que, com todas las de la mentada casa, son modelos per la llimpiesa de la fosa y lo timbre de veu.

La una está destinada al cloquer de la Parroquia de Rupia. Son pes es de 18 quintars y 3 arrobas, so és 780 kilos.

La sua llegenda en caràcters romans diu:

- * MERCEDES, LUISA, VICENTA; CHRISTUS VINCIT, CHRISTUS IMPERAT, CHRISTUS AB OMNI MALO NOS DEFENDAT *
- * PAROCHUS D. JUAN SIMON P. bro, OBRE-ROS D. JOAQUIN ALMAR Y D. RAMON PONS. MADRINA D. MERCEDES FONSDIEVELA.

En sos quatre costats y en baix relleu lo Sant Christo, Sant Joan, Sant Vicens y la Verge de la Mercé; com també la marca de fàbrica.

L' altre es pera la Parroquia de Palau Sacosta, y son pes es de 390 kilos. Ab molt gust estampem la sua ben escrita llegenda que diu:

- * MA VEU DOMA LA TEMPESTA; *
- * FESTEJO AL NAT, PLORO AL MORT *
- * CRIDO A MISSA, BRANDO A FESTA *
- * CUANT CLOTILDE VOL CONTESTA *
- * ¡QUE PALAU NO 'M FASSA 'L SORT!
- ANY 1897.

Es sos quatre costats y en baix relleu lo Sant Chisto, Lo Sagrat Cor de Maria, Santa Clotilde y la marca de fàbrica.

Las llegendas de tan distint caràcter d' abdos companas, nos mouben a advertir a qui corresponga la conveniencia de que, ja que tenen de passar a la posteritat, passessin antes per una censura competent, ab l'obligació d' esser redactadas en llengua llatina, que es la de la Iglesia, ó be en llengua catalana, que es la del nostre Bisbat.

Vuyté Certámen Literari de Olot

Lo Jurat Calificador, després d' un reposat, madur y detingut exámen de las composicions rebudas, ha cregut de justícia y de conciencia dictar lo següent veredict:

Premi número 1. Flor Natural.—S' adjudicá a la composició senyalada ab lo número 171, titulada: *A la meua enamorada*, lema: Alegoría.—Primer accésit, a la del número 43, *Paisatge*, lema: Naturalesa.—Segon accésit, a la del número 185, *Lo cant popular*, lema: Una cansoneta nova, etc.

Premi número 2. De la Junta organitzadora.—No s' adjudica.—Accésit número 94, *Lo comte Tallaferro*, lema: ¡Ay moros de moreria, vos heu deixat ben joar!

Premi número 3. Del Il·lm. Ajuntament.—Desert.

Premi número 4. De don Marián Bassols, President de la Diputació Provincial.—Desert.

Premi número 5. Del Rvnt. senyor Rector.—No s' adjudica.—Accésit número 56, *La caputxa*, sense lema.

Premi número 6. De don Joseph Esquena.—Desert.

Premi número 7. De «El Arte Cristiano».—No s' adjudica.—Accésit número 22, *La veu de Jesús*, lema: Veniu a mí.

Premi número 8. De don Miquel Blay.—Número 177, *Anyoransa*, lema: Aquí 'l dolor me consúm.—Accésit número 136, *Anyoransa*, lema: Qui la patria no s' estima, etc.

Premi número 9. De don Laureá Barrau.—Número 199, *Epístola moral a Gabriela*, lema: Qui vol segur, etc.—Accésit número 179, *Lo riu y la lluna*, lema: Castigat, etc.

Premi número 10. De don Enrich Galvey.—Número 168, *La primavera al camp*, lema: Amorosa.

Premi número 11. De don Joseph Berga y Boix.—No s' adjudica.—Primer accésit, número 138, *Llegenda mitològica geronina*, lema: Mitologia Catalonia.—Segon accésit, número 85, *Bruniselda y Gacié!*, lema: Qui m' ho va contar, etc.

Premi número 12. De don Marián Vayreda.—No s' adjudica.

Premi número 13. De don Joseph Berga y Boada.—Número 160, *Calaix de sastre*, lema: Quatre mostretas.

Premi número 14. De don Celestí Devesa.—No s' adjudica.

Premi número 15. De don Menció Domenge.—Número 26, *Fantasia d' amor*, lema: L' amor, etc.—Accésit, número 115, *Aubada*, lema: L' amor ¡tot es amor!

Premi número 16. De don Ignasi Buxó.—Número 14, *Gloria al trevall*, lema: In sudore, etc.

Premi número 17. D' uns quants joves catalanistas.—Número 15, *Cansó patriòtica*, lema: Al jovent catalanista.—Accésit, número 72, *La cansó dels catalans*, lema: La música, etc.

Premi número 18. (Humorístich).—No s' adjudica.

Premi musical ofert per una agrupació d' artistes.—Número 146, *Himne montanyenc*, lema: Oh fills de las montanyas.

Premi extraordinari. (Acordat per lo Jurat).—Número 181, *Cansó montanyenca*, lema: Amunt y fora.

28 d' Agost de 1897.—Per lo Jurat, lo Secretari, M. Vayreda.

SECCIÓ LITERARIA

L' ESQUIROL

(Continuació)

L' endemà al dematí, com de costum, entrà en Joanet a ca 'l sabater, però hi entrà ab pás insegur, prè tot el séu cos d' una formigor tota estranya. Y al trobarse davant per davant de la Layeta, sentí una cobardía que féu abaixarli 'ls ulls.

Per fi gosà alsarlos y 'ls clavà en els d' ella, que estava ullerosa, desencaixada, ab vistents senyals d' haver plorat.

—¿Que no 't trobas be?—s' atreví a dirli.

—No me 'n parlis home,—saltà la sabatera.—No se pas quins sòmits déu haver tingut, que tota la nit la he sentida gemegar, menos alguna estona que cridava que fugissin y que la deixessin... Oh, y que no hi valia despertarla, perquè hi tornava a ser tot-seguit.

Callà la sabatera y estigué una estona contemplantlos. Notant que si la Layeta feya mala cara, no la feya en Joanet millor, els n' hi preguntà la causa

—¿Que diapxus teniu que sembléu desenterrats?

¿Que estèu de morros?—
Tots dos varen dir que no... Mes de tal manera varen dirho, que la Paula 's refermà en el séu supòsit.

—Bah, bah, bah. No se pas com se torna la jove-nalla... ¡Battúa! Al méu temps semblava que havíam de fer tronar y ploure... Pro avuy ¡teniu! mi-réusels: semblan gallinas molladas...—

Y d' aqueix terme seguí sermonant, fent com si enrahonés a una tercera persona invisible... Ab la serietat que deixava anar las paraulas, resultava una cosa aixís... com la veu d' una generació alegre y bulliciosa que s' anés enfonzant temps en dintre, tot recriminant a la ensopida y moixa que pujava al séu darrera y que la havia de succehir en el llibre de comptes del temps.

La Layeta no 's feya càrrech de rés... En Joanet, altra feyna tenia, donant voltas y més voltas al séu magí... el remordiment li furgava 'l cor; el penediment enervava tots els séus membres... «¡Si las cosas poguessin ferse duas vegadas!» pensava tot d' una. Y afegia resignat y desesperat a l' hora: «¡Déu ens en guard d' un ja està fet!»

Tot el dematí va passarlo rumiant sobre 'ls mateixos punts, ballantli pel cap aqueixas duas frases, que li punxaven el cervell com duas barrinas... «Més val no pensarhi,» se repetía tot sovint... Però no ho lograva: com si las barrinas se li haguessin rovellat, no volían sortir de cap manera... ¡Be 'n feya ell d' esforços pera deseixirsen!... Mes ellas, furga que

furga, continuavan omplintli de confusions el seny, amargantli el cor, torturantli 'ls nervis.

A la tarde, pera distreure 'l séu mal humor, en comptes d' entrar a ca 'n Tano, se n' anà al café. Cercà companys per la manilla y estigué jugant fins cap al tart.

Algún moment, ab la animació y l' interés del joch, lograva desempellegarse de sas cavilacions; mes totseguit la imatge de la Layeta revenia a sa memoria y sentia un cobriment de cor que 'l tornava encalabrinar sobtadament.

Per fi, aborrrert, fastiguejat y ensopit, determinà eixir fora la Ciutat per' esbargirse.

Pujà cap a la Catedral y las emprengué pel cantó de Sant Daniel. Havent assolit la hermosa vall, banyada a claps pel sol que anava a pondres, quedà aturat al mitg del camí, bleixant ab fruició aquell ayret suau, que semblava robar la essencia dels camps y dels marges, pera omplir ab llurs delicats aromas els pulmons de la gent... Al rependre 'l camí, anava poch a poch, passejant la vista per tota la afràu, com si la magestat del paysatge 'l tingués ull-près. Resseguí d' un cop d' ull la vessant esquerra... La montanya de Montjuhich, ab son enrunat castell, despertà en sa imaginació fets oblidats de quan era noy, recorts de las tardes passadas per aquells cims fent campana d' estudi, detalls mitg esborrats pel temps... Allà al lluny, a la dreta de Montjuhich, reposant sobre enlayrat turó, la espatllada torre de Sant Miquel li recordà excursions fetas en dias vagatius ab altres companys... El rengle de monts que tancan el paysatge al indret de sol-ixent; el llit del Galligans, que, aixut a causa de la calor, se veyá blanquejar al fons de la vall, formant estranya corva; las casetas d' aprop del riu... tot ho anava contemplant boy embadalintshi. Y entretingut ab aquella excursió dels séus ulls pels tortuosos camins del panorama que s' extenia al séu davant, fins arribà a distreures.

JOSEPH MORATÓ y GRAU.

(Seguirá.)

LA BONAVENTURA

Perque era nit de Sant Joan
ahir vaig probar fortuna,
que una gitana volgné
dirme la bonaventura.

Bonaventura soch dit
y tu no sabs quina nit
avuy he passada...
¿Que son falornies?... Ja ho sé.
Per axó no 'n crech ben ré
peró 'm desagrada.

¿Lo que 'm digné vols saber?
Donchs va dirme que potser
estimava massa.
Vejas tot lo que 'm va dir.
¡Riguémnos del albir
de la gitana!

La pobre 's va equivocar,
no sabent endavinar
que ma estimada
es digne de tot l' amor
que pot oferirli un cor
que estimi massa.

Perque era nit de Sant Joan
ahir vaig probar fortuna
que una gitana volgné
dirme la bonaventura.

P. ROCA y JORDÁ

Una nusosa arrel arrán de terra,
que s' arrossega y s' alsa sa-y-enllá,
partint d' un tros de soca sense sava,
ja mort y esbadellat;
me fa esclamar:—¡Aquí ha viscut un arbre!...
tal volta un bosch gegant!

Fustam desballestat que 's remolina
entre las onas d' una ayrada mar,
y un tros de pal romput, tot a flor d' aygua,
sumergintse y surant;
me fa exclamar:—Per' qui ha passat un dia,
mariners, una nau.—

No valga Deu, ma vida, qu' algún dia,
mústich, marcit, ressech y desfullat,
lo brot de mareselva qu' ahir vespre
per mi vas esqueixar,
fassi exclamar:—Un cor que esperansava
pero ¡fa molt temps ja!—

APELES MESTRES

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

Diumenge, 5.—La Verge de la Cinta en Tortosa s. Llorens Justinia bisbe.
Dilluns, 6.—Sts. Faust y Eugeni mr.
Dimars, 7.—Sta Regina vg. mr.
Dimecres, 8.—LA NATIVITAT DE NOSTRA SENYORA.
Dijous, 9.—S. Gorgoni mr.
Divendres, 10.—S. Nicolau cf.
Dissapte, 11.—Sts. Proto y Jacinto mrs.

QUARANTA HORES.

Avuy se troban en la iglesia del Mercadal.

Establiment tipogràfic de Manel Llach.
Ferreria Vella, 5.—Gerona

SECCIO D' ANUNCIS

SORTIDAS DELS TRENS

LÍNEA DE TARRAGONA Á BARCELONA Y FRANSA

De Gerona á Barcelona

	Matí	Tarde
Corréu.	6'48	
Cárrega.	10'37	
Omnibus.		3
Rápit.		5'09

Los trens correus y ómnibus portan cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª, el de cárrega de 2.ª y el rápit de 1.ª y 2.^a

De Gerona á Port-Bou

	Matí	Tarde
Omnibus.	8'39	
Cárrega.		12'43
Mixte.		5'40
Correu		7'35

Lo tren ómnibus porta cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª el de cárrega y mixte de 2.ª y 3.ª y el correu de 1.ª y 2.^a

LÍNEA DE SAN FELIU DE GUIXOLS Á GERONA

De Gerona á San Feliu

	Matí	Tarde
Tren de banyistes (Juriol y Agost).	5'09	
Correu.	8'54	
Mixte.	11'44	
Mixte.		3'22
Correu.		5'35

Tots los trens portan cotxes de 1.ª y 2.ª classe.

De San Feliu á Gerona

	Matí	Tarde
Correu.	4'32	
Mixte.	7'30	
Correu.		12'44
Mixte.		2'50
Tren de banyistes (Juriol y Agost).		5'40

LÍNEA DE OLOT Á GERONA

De Salt (Gerona) á Amer

Núm.	Matí	Tarde
2.	9'40	
4.		3
6.		6

Tots los trens portan cotxes per ara de 2.ª y 3.ª classes

De Amer á Salt (Gerona)

Núm.	Matí	Tarde
4.	7'40	
3.		1
5.		4'30

ORDINACIONS

- Pera Banyolas á las 9 y 11 matí (correu) y á las 2, 4 y 6 de la tarde. (Fonda del Centre y casa Jendreta)
- Pera Cassá de la Selva cada mitja hora (Pont de Pedra)
- Pera Olot á las 11 matí (correu) y á las 6 de la tarde. (Fonda del Centre)
- Pera La Bisbal á la 1 de la tarde. (Hostal de la Rossa voltas d' en Rosés)
- Pera Anglés, La Sellera y Amer á las 10 matí (correu) Hosta de Miquel Boix. (Plassa del Gra)
- Pera Salt tot lo matí fins á las 6 de la tarde. (Pont de Pedra)

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU
DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

Redacció y Administració. Cort-Real, úm. 7, 1

PREUS DE SUSCRIPCIO.

Estranger. 4'50 pessetas trimestre
Un número sol. 0'10 id.

Gerona. 1 pesseta trimestre
Fora. 1'25 id.

LA PREVISIÓ ESPANYOLA

Companyia de segurs contra incendis á prima fixa

Fundada l' any 1883

Capital: 2.000.000 de Pessetas

DOMICILI SOCIAL: ORFILA, 9. SEVILLA

Sub-direcció Regional: Plassa del Carril, 6, 2.^{on} Gerona

Sub-director Regional: D. ANGEL TREMOLS Y PELL

Sinestres pagats: Rs. 3.524.286'92

CORREUS

ENTRADAS

Madrid.	8'48	matí.
Barcelona.	8'48	m.
França.	7'00	m. y 3'49 tarde
Puigcerdá y Ripoll.	5'30	m.
Olot y sa línea.	5'30	
Sant Feliu de Guixols.	7'00	m. y 6 tarde
Amer y sa línea.	6'30	m.
Sant Aniol y sa línea.	7'00	m.
Estanyol y sa línea.	7'00	m.

SORTIDAS

3'49	tarde
7'00	matí
8'48	m. y 8'00 nit.
11'00	m.
11'00	m.
9'00	m. y 6'00 tarde
10'00	m.
10'00	m.
10'00	m.

Fill de Francisco Vilardell y Comp.^a

SALT

Molí Fariner

Sistema AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan las moltas á preus sumament módichs.

PIANOS Y HARMONIUMS

—DE—

DIEGO SALAS

SE VENEN A PLASSOS Y AL CONTAT

SE LLOGAN, RECOMPOSAN Y AFINAN

Magatzems: Bell-lloch, n.º 1.—botiga

BANCH VITALICI DE ESPANYOLA

LA PREVISIÓ

BANCH VITALICI DE CATALUNYA

Companyias de segurs sobre la vida

Carrer Ample, núm. 64

BARCELONA

CAPITAL SOCIAL

15.000,000 DE PESSETES

Reservas en 31 Desembre de 1896. 9.235,908'05
Capitals assegurats desde la fundació de las C.^{as} fins al 30 Juny 1897. 195.906,957'44
Pagat per sinistres, pólissas vensudas y altres comptes fins igual data. 12.691,707'02

Delegat general en la Província

Joseph Coderch y Bacó

Representant en la Capital

Anicet Palahi

Agents en la matelza

Toribi Corominas.—Narcís Bo